

MOBILIZACIJA JAVNOSTI ZA SUDJELOVANJE U POSTUPCIMA PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

PREZENTACIJA 1. dio

Što nam donose novi propisi o procjeni utjecaja na okoliš u pogledu mogućnosti utjecaja javnosti na proces donošenja odluka

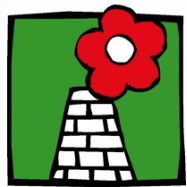
Dušica Radojčić, dipl.pol. (Zelena Istra)

Pula, 16. lipnja 2008.

MOBILIZACIJA JAVNOSTI ZA SUDJELOVANJE U POSTUPCIMA PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

CARDS 2004 - Program Europske unije za Hrvatsku

zelena istra

Zelena Istra – voditeljica projekta

Sunce – partner u projektu

Projekt financira Europska unija

KAKO PLANIRATI I ORGANIZIRATI SUDJELOVANJE JAVNOSTI U POSTUPCIMA PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Sadržaj

- 1. Što je sudjelovanje javnosti i koji je njegov društveni značaj?**
- 2. Glavni nedostaci sudjelovanja javnosti u Hrvatskoj**
- 3. Prijenos odredbi Direktive EU o procjeni utjecaja na okoliš u hrvatsko zakonodavstvo**
- 4. Kako unaprijediti sudjelovanje javnosti u postupcima procjene utjecaja na okoliš**

ŠTO JE CILJ PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ?

Opći

Stvaranje uvjeta za postizanje održivog razvoja i optimalizacije trošenja resursa, zaštite prirodnih sustava, tj. identifikacije, procjene i ublažavanja bio-fizičkih ali i socijalnih i drugih značajnih utjecaja razvojnih aktivnosti.

Specifični

Pružanje informacija o mogućim utjecajima nekog zahvata na okoliš da bi investitor, javnost i donositelji odluka mogli donijeti bolju odluku koja će biti u skladu s principima održivog razvoja.

**PRAVO JAVNOSTI DA BUDE
INFORMIRANA, DA KOMENTIRA I
SUDJELUJE U ODLUČIVANJU O
PITANJIMA KOJA IMAJU DIREKTAN
UTJECAJ NA KVALITETU NJIHOVOG
ŽIVOTA JE
JEDNO OD TEMELJNIH PRAVA U
DEMOKRATSKIM DRUŠTVIMA**

ŠTO JE SUDJELOVANJE JAVNOSTI I KOJI JE NJEGOV DRUŠTVENI ZNAČAJ?

Sudjelovanje javnosti je mehanizam koji je uspostavljen s namjerom uključivanja javnosti u odlučivanje (procedura utvrđena zakonskim propisima), ali i sredstvo za postizanje širih društvenih ciljeva.

Izazov tradicionalnom upravljanju i odlučivanju koje provode tijela javne vlasti ili stručnjaci.

Širi društveni značaj sudjelovanja javnosti:

1. Inkorporacija vrijednosti javnosti u odluku
2. Poboljšanje kvalitete odluke
3. Rješavanje konflikta među različitim interesima
4. Gradnja povjerenja u institucije
5. Edukacija i informiranje javnosti

GLAVNI NEDOSTACI PRAKSE SUDJELOVANJA JAVNOSTI U HRVATSKOJ

Zbog čega se u praksi nije odmaklo dalje od tradicionalnog pristupa "odluči - objavi – obrani"?

Minimalistički pristup sudjelovanju javnosti temelji se na uvjerenju ili strahu da:

- se njime stvaraju dodatni problemi;
- da se postojeći problemi naglašavaju, povećavaju;
- da je beskorisno – ne mogu se zadovoljiti svi interesi;
- da se suprotstavljanja mogu riješiti dobrom, racionalnom odlukom;
- da će se ljudi na kraju priviknuti na promjenu,
- javnost nema moć utjecati na nametnute odluke.

Uključivanje građana u proceduru tek na njenom kraju, kada više ne postoji mogućnost bitnijeg mijenjanja projekta.

GLAVNI NEDOSTACI PRAKSE SUDJELOVANJA JAVNOSTI U HRVATSKOJ

Investitori nisu skloni sudjelovanju javnosti jer:

- to može pokvariti dobre odnose uspostavljene s lokalnom upravom
- postoji rizik da na taj način projekt bude stavljen pod lupu javnosti
- dobro organizirano sudjelovanje javnosti traje i košta
- sudjelovanju javnosti često pridaju osobine ekstremizma (lijeganje pred buldožere, vezivanje za stabla itd.) s posljedicama kašnjenja provedbe ili zaustavljanja projekta
- i tako javnost u većini slučajeva nema moć utjecati na nametnute odluke

PRIJENOS ODREDBI DIREKTIVE EU O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ U HRVATSKO ZAKONODAVSTVO

The European Union, Directive 97/11/EC, amending Directive 85/337/EEC on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment (1997), Directive 2003/35/EC

MINIMALNI ZAHTJEVI KADA JE U PITANJU SUDJELOVANJE JAVNOSTI:

- pružiti informaciju o zahtjevu investitora za poduzimanjem zahvata i ocjeni o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš;
- objaviti preciznu informaciju o načinu informiranja i sudjelovanja javnosti u postupku PUO;
- pružiti informaciju o tijelima javne uprave koja se mogu kontaktirati u vezi s prethodnim;
 - objasniti prirodu svih odluka tijekom postupka PUO;
 - navesti i opisati sve dokumente koji će javnosti biti na raspolaganju;

ZAINTERESIRANE JAVNOSTI:

- pružiti detaljnu informaciju o utvrđivanju sadržaja studije o utjecaju zahvata na okoliš prije njezine izrade;
 - osigurati jednostavni pristup Studiji utjecaja na okoliš;
- osigurati jednostavni pristup komentarima i primjedbama javnih poduzeća, institucija, tijela državne uprave (Hr. šume, vode, DZZP itd.);
- osigurati pristup svim dodatno zatraženim informacijama od investitora;
- osigurati pristup sadržaju odluke (s obaveznim obrazloženjem usvojenih ili odbijenih primjedbi i komentara javnosti).

NOVI ZAKON O ZAŠTITI OKOLIŠA

<http://www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2007/3226.htm>

Čl. 139 (1) Javnost i zainteresirana javnost moraju, rano, tijekom postupka odlučivanja u pitanjima okoliša vezano za odgovarajuće djelovanje nositelja zahvata i operatera odnosno djelatnost tvrtke, na prikladan način, pravodobno i djelotvorno biti obaviještene o svojem pravu sudjelovanja u postupcima sukladno uredbi iz članka 137. stavka 2. ovoga Zakona

- uvodi razliku između informiranja i sudjelovanja javnosti
- uvodi razliku između javnosti i zainteresirane javnosti
- produžuje rok za javni uvid i komentiranje studija na minimalno 30 dana
- priznaje pravni interes osobama zainteresirane javnosti (uvodi principe Aarhuške konvencije o pravu javnosti na pristup informacijama, sudjelovanju i pristupu pravosuđu u pitanjima koja se odnose na zaštitu okoliša)

PROPUŠTENA PRILIKA ZA UVOĐENJE PRINCIPA NAJBOLJE PRAKSE

- nije uvedena obaveza utvrđivanja sadržaja studija utjecaja na okoliš i sudjelovanje javnosti u toj ranoj fazi odlučivanja (utvrđivanje sadržaja studija je fakultativno - čl. 76. Nositelj zahvata može, prije izrade studije o utjecaju zahvata na okoliš, pisanim zahtjevom od Ministarstva, odnosno od nadležnog upravnog tijela u županiji te u Gradu Zagrebu, zatražiti da mu se izda uputa o sadržaju studije.)
- nije uvedeno pravo sudjelovanja javnosti u fazi prikupljanja podataka za studije utjecaja na okoliš
- nije uvedeno pravo sudjelovanja javnosti tijekom cijelog postupka procjene utjecaja, od objave rezultata utvrđivanja potrebe za izradom PUO do objave rješenja odnosno odluke
- poštivanje procedure i dalje je jedini preduvjet legitimiteta umjesto da legitimitet bude "zarađen" smislenim sudjelovanjem javnosti odnosno uključivanjem u odlučivanje

PROPUŠTENA PRILIKA ZA UVOĐENJE PRINCIPA NAJBOLJE PRAKSE

**UREDBA
O PROCJENI UTJECAJA ZAHVATA NA OKOLIŠ**

**UREDBA
O INFORMIRANJU I SUDJELOVANJU JAVNOSTI I
ZAINTERESIRANE JAVNOSTI U PITANJIMA ZAŠTITE
OKOLIŠA**

**UREDBA
O STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA
PLANA I PROGRAMA NA OKOLIŠ**

**NN 64/2008.
(objavljeno 4.6.2008., stupa na snagu 12.6.2008.)**

KAKO BI SMISLENA PROVEDBA PROPISA TREBALA IZGLEDATI U PRAKSI

Komunikacija

(razmjena informacija, mišljenja, stavova)

Dijalog

(razgovori kojima se razmjenjuju i ispituju različitosti u mišljenjima)

Sudjelovanje

(uzimanje udjela u aktivnostima)

Učinak

(stvarna mogućnost utjecaja)

Proces postupka PUO mora biti NEUTRALAN (ravnoteža sudionika u postupku PUO).

PUO ne smije uzimati u obzir interese investitora.

MEĐUNARODNO PRIHVAĆENI STANDARDI

Prema Programu za okoliš UN-a, uspjehu sudjelovanja javnosti doprinosi:

1. Identifikacija grupa ili pojedinaca zainteresiranih za ili potencijalno ugroženih/pogođenih predloženim projektom
2. Pružanje pravovremene, relevantne, precizne i razumljive informacije
3. Uspostavljanje dijaloga između odgovornih za donošenje odluka i onih koji će tim odlukama biti pogođeni
4. Asimilacija primjedbi javnosti u odluku
5. Povratna informacija za javnost o poduzetim koracima i na koji je način javnost utjecala na konačnu odluku

R A N O

SUDJELOVANJE

JAVNOSTI

ŠTO JOŠ DOPRINOSI USPJEHU SUDJELOVANJA JAVNOSTI

- spremnost na suradnju tijela nadležnog za provedbu postupka procjene utjecaja na okoliš
- razumijevanje pozitivnih strana sudjelovanja javnosti
- dijalog umjesto obrane
- sudjelovanje SVIH relevantnih aktera
- interakcija javnost-izvođač-nadležna tijela

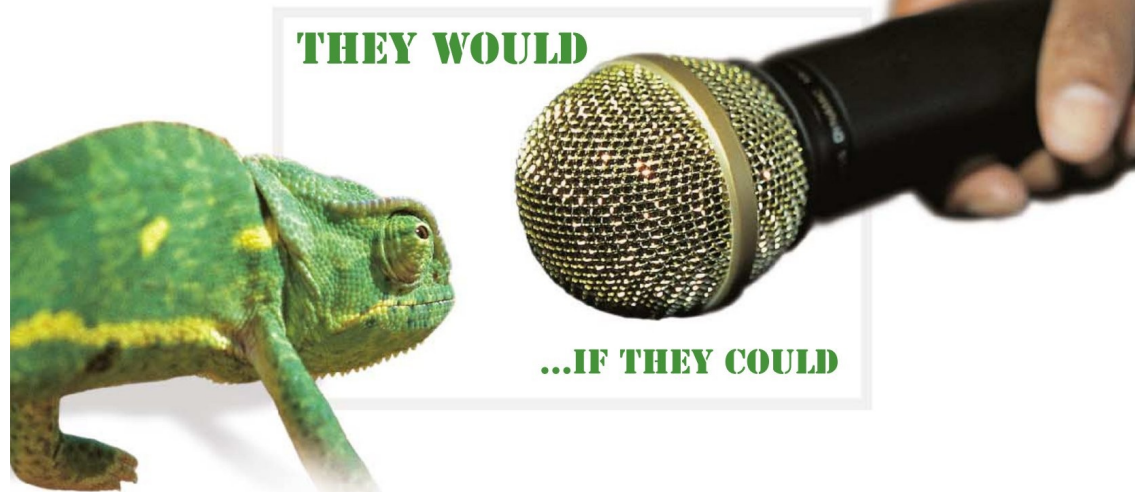
Investitor treba:

- sakupiti i informacije o socijalnom kontekstu, krajobraznim funkcijama itd.
- identificirati probleme/uzroke zabrinutosti putem upitnika, intervjua i sl.
- osigurati direktno rješavanje konfliktnih situacija (direktni broj osobe zadužene za komunikaciju, najbolje ako se radi o projektnom manageru)
- osigurati prezentaciju/iscrpnu informaciju o projektu dostupnu i razumljivu svima - informacije putem web stranica, tiskanih materijala...
- osigurati brzi odgovor na pitanja javnosti, redovite informacije o izmjenama projekta, odgovori na pitanja i primjedbe moraju biti jasni i potpuni u (dajući im primjereni značaj)

Planiranje mora biti fleksibilno.

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

PUBLIC PARTICIPATION IN ENVIRONMENTAL DECISION-MAKING

WHY PARTICIPATE?

Southern African Development Community (SADC) countries provide many opportunities for the public, communities and civil society organisations to participate in environmental decision-making. These opportunities are conferred through domestic and international laws and conventions.

When civil society and your community participate in environmental decision-making, community issues are catered for in the development planning process, and good governance is strengthened.

HOW CAN I PARTICIPATE?

It is important to know what your own rights and opportunities are with respect to being able to participate in decision-making. There are many international, national, regional and local laws, policies and conventions that describe your rights to participate in the development planning process.

You can exercise these rights through a number of methods such as community meetings, letter writing, communicating by telephone, fax, community radio, newspapers and if available, the Internet. The Calabash Project of the Southern African Institute for Environmental Assessment has completed a guide for communities on the rights and opportunities you have to participate in environmental decision-making in the SADC region.

Many other participation tools have also been developed.

WHERE DO I START?

Find out who your environmental governance stakeholders are in your community, region, state, province or country. Introduce yourself and your organisation or community to them. Find out about their responsibility areas and how your organisation can become involved and assist in decision-making.

Use the Calabash "A One Stop Participation Guide" for ideas.

Contact the Centre for Public Participation, South Africa, for advocacy training and support.

WHO CAN I CONTACT?

To get more detailed information on how to participate in environmental governance and decision-making please contact:

Southern African Institute for Environmental Assessment • Calabash Project

PO Box 6322, Ausspannplatz, Windhoek, Namibia
Tel: +264 61 220579, Fax: +264 61259183
Website: www.saiea.com
E-mail: Peter.Tarr@saiea.com

Centre for Public Participation (CPP)

Pod 7 & 8, Office Suite 801, Intuthuko Junction
750 Francois Road, Durban, 4001, South Africa
PO Box 30191, Mayville, 4058, South Africa
Tel: (+21) 31 261 9001, Fax: (+27) 31 261 9059
Website: www.cpp.org.za, E-mail: info@cpp.org.za

PRIMJERI LOŠE PRAKSE

PRIMJERI LOŠE PRAKSE

Rockwool ili kako je izostanak sudjelovanja javnosti doveo do neprijateljskog okruženja

Regionalni centar gospodarenja otpadom "Kaštijun" ili kako je kasno uključivanje javnosti dovelo do efekta "ne u mom dvorištu"

Magistralni plinovod Vodnjan-Umag – čekamo identifikaciju negativnih posljedica marginalizacije uloge javnosti

PRIMJERI LOŠE PRAKSE

Regionalni centar gospodarenja otpadom "Kaštijun" Pula

Javnost nije informirana pravovremeno i na zadovoljavajući način o prijedlogu koji može utjecati na njihove živote i na način na koji si osiguravaju sredstva za život. Javnost je isključena iz strateške razine donošenja odluka.

Nije identificirana zainteresirana javnost, informacije o projektu su nedovoljne, prezentacije Studije utjecaja na okoliš nezadovoljavajuće.

Alternative nisu ponuđene, zbog kasnog uključivanja javnosti nema mogućnosti utjecaja na izmjene projekta.

Studija utjecaja na okoliš ima reducirani sadržaj. Povijesna, kulturna, okolišna, politička i društvena pozadina zajednice koja će biti pogođena zahvatom nije se analizirala i poštivala. Vrijednosti zajednice su ignorirane. nema pokušaja asimilacije konfliktnih perspektiva i vrijednosti u proces odlučivanja.

Zainteresirana javnost shvaća da nema mogućnost utjecati na odlučivanje pa osniva građansku inicijativu i **započinje kampanju "ne projektu"**.

MZOPUG primjedbe zainteresirane javnosti naziva "paušalnim i nestručnim", čime **potvrđuje predrasudu o tome da javnost donosi loše i neutemeljene odluke**.

JE LI DOBAR PROPIS SAM PO SEBI GARANCIJA ZA DOBRU PRAKSU?

Dobro zakonsko rješenje koje regulira minimalni sadržaj i obaveze uključivanja javnosti u proceduru PUO **nije garancija kvalitete sudjelovanja** i uključivanja u proces odlučivanja.

Kvalitetu može osigurati samo primjena najbolje prakse na tom polju, koja nadilazi obaveznu birokratsku proceduru.

To će se početi događati kada javna uprava shvati nužnost i dugoročnu korist transparentnog rada i djelovanja u javnom interesu, a investitori odgovornosti prema zajednici i prihvaćanja načela održivog razvoja. Do tada će se, i uz najbolje propise, ponavljati loša praksa manje ili više otvorenog isključivanja javnosti iz procesa procjene utjecaja na okoliš.

KAKO DOBRO ZAKONSKO RJEŠENJE PRETVORITI U LOŠU PRAKSU

- isključivanjem javnosti iz strateške razine donošenja odluka
- reduciranjem obaveznog sadržaja studija utjecaja na okoliš
- odvajanjem projekta od njegovih učinaka (da veza ne bude jasna)
- kontroliranjem i utjecanjem na rad komisije za ocjenu studije utjecaja na okoliš
- obećanjima o mjerama ublažavanja utjecaja na okoliš za koje se zna da su u praksi neprovedive
- skrivanjem problematičnih dijelova projekta onemogućavanjem ili otežavanjem pristupa javnosti cjelovitoj studiji utjecaja na okoliš i drugim dokumentima povezanim s projektom
- izdvajanjem manje sredstava za izradu studije utjecaja na okoliš i sudjelovanje javnosti nego što je potrebno
- stvaranjem minimalnih mogućnosti za iskazivanje mišljenja javnosti
- ignoriranjem ili zanemarivanjem vrijednosti u lokalnoj zajednici

KORISNI LINKOVI

Web stranica projekta

<http://mojapuo.zelena-istra.hr>

International Association for Impact Assessment

<http://www.iaia.org>

International Association for Public Participation

<http://www.iap2.org>

Projekt "Procjena utjecaja na okoliš: smjernice i obuka" (CARDS 2003)

<http://www.eiaproject.hr>

Opća uprava Europske komisije za procjenu utjecaja na okoliš

<http://ec.europa.eu/environment/eia/home.htm>

Ova prezentacija održava se u sklopu projekta "Mobilizacija javnosti za sudjelovanje u postupcima procjene utjecaja na okoliš" (CARDS program Europske unije za Hrvatsku)

Za više informacija o projektu:

Zelena Istra

Gajeva 3, HR - 52100 Pula

Tel. i faks: ++385 (0)52 506 065

E-mail: udrugazelena-istra@pu.t-com.hr, internet stranice: <http://www.zelena-istra.hr/>

Delegacija Europske komisije u Hrvatskoj

Trg žrtava fašizma 6, HR - 10000 Zagreb

Tel.: ++385 (0)1 4896 500, faks: ++385 (0)1 4896 500

E-mail: delegation-croatia@ec.europa.eu, internet stranice: <http://www.delhrv.cec.eu.int/en>

Projektni partneri: udruge za zaštitu okoliša "Sunce" iz Splita, "Zeleni Osijek" iz Osijeka, "Franjo Košćec" iz Varaždina, "Eko Pan" iz Karlovca i "Divina Natura" iz Metkovića

Stavovi izneseni u ovoj prezentaciji ne odražavaju nužno stavove Europske komisije.

This project is funded by European Union

"The European Union is made up of 27 Member States who have decided to gradually link together their know-how, resources and destinies. Together, during a period of enlargement of 50 years, they have built a zone of stability, democracy and sustainable development whilst maintaining cultural diversity, tolerance and individual freedoms. The European Union is committed to sharing its achievements and its values with countries and peoples beyond its borders".

The European Commission is the EU's executive body.